

شایخ وادنیات

محمد علی

ملک و ملتہ نافع ، تاریخ ، ادبیات ، فنون ، اقتصادیات و شئون سائرہ متعلق مباحث مفیدہ ہی حاوی مجموعہ شہریہ در

دیاربکر آمد، شهر نده و قتیله بر میلیون قرق بیک

جلد کتابی حاوی جسم بر کتبخانه [*]

ظهور اسلامیت که نسیم سحر قدر لطیف، شمیم جنت قدر روحنواز، برق خائف قدر سریع، بر صورتده کائناتی مستغرق انوار ایتشدر.

بونک ادراک معالی حقیقه سینه عجبیا بر کره اولسون ارجاع نظر بصیرت ایدیورمی یز، ایدرسه که نه کوریرز، کوریرز که:

مبعوث اکبر کائنات اولان روح المرسلین اقدمز خضر تلمی معجزات محمدیه لریله طاغری آلتون و کوموش یامغه و بتون اعداسی واسطه جبریل شدیدالقوا ایله محو ایتمه مقتدر ایکن بو کبی خوارق مغویاته رغبت هایون بیورمیوب اصحاب کرامنی تهذیب اخلاق انسانیه و تبرید معاملات شهوانیه سوق و تحریض ایله فرمان فرمای جهان کالات ایلشدی.

کورولور که کالات فاضله ایله متصف اولان بر خلیفه سی کندی جکر پاره سی اولان اولادی اوزرنده حد شرعی ی اجرا ایلور و او خلیفه نکه ینه او اخلاق حیت پیرا ایله مفسطور بر قوماندانی سیحاب رحمت کبی آفریقا چوللرینی کچمه رک ساحل بحر محیطه واصل اولدینی حالده حالا کندی ضبط ایده میوب آت ایله دریاه هجوم ایده رک قارغینی دکنر ایچنه دیدکن صکره، یارب اکر بوندن ایلرو سنده دخی جهان ویا انسان اولدینی بیله ایدم، شود کزی کچر اوجهان نامعلومی کشف ایله اعلای کله لله ایدردم دیه بر لسان حماسته انین ایدیور.

ینه کوریریورز که بر فته قلیله ایله بیوک بر دشمن

[*] بو مقاله یی ابتدای مشروطیتده چیقان (آمد) غزته سی عیناً یازمش ایدی. « ایلری » غزته سندن نقل ایله بالایه یازدیم. مقاله ده بو کتبخانه نکه اسمی و شمعی درسعادتده تشکیله موقی اولدیم « ملت کتبخانه سی » نکه مشوق و مسیب وره بری بولمنش اولسی حیلله عیناً و تماماً یازیورز.

بیله بر مشم؛ آرتق تسجیل ایتدیرمه مش یولنده کی هذیانلره اهمیت و بریری می.

اخیراً توحید افکار غزته سی میدانه جیقدی. ایکنجی مقاله سی بک غرضکارانه کوردیم. بونک اوزرینه اداره خانه یه کیتدم. سؤاله: غزته صاحبی اون بش کوندن بری خسته در نه وقت کله جکی معلوم دکدر یولنده جواب ویردیله. آکلام که غزته صاحبک خبری اولمق سزین بوملعتلری یاپان قبله یی زاده فؤاد بکدر.

ولید بکه کلنجه: کندیسندن بر رجام وار. بوسه ولایتده و قتیله انتشار ایدن سالنامه لک ۵۰۲، ۷، ۱۱ نجی نسخه لری کتبخانه مده موجود دکدر. ولید بکک بدزلری او وقت بوسه ولایتی مکتوبجیسی اولدینی ایچون یادکار اولارق بونسخه لک کندیسنده بولونمی مأمولدر. ولید بک بودرت نسخه یی یا عیناً اتخاف و یا خود فطوغرافلری آلتوب اعاده ایدیلک اوزره اعاره ایدرسه چوق خیر ایشله مش اولور. شاید ضایع ایتش ایسه پدیر یادکاری و بک مهم بروئیقه تاریخیه اولان بوسه لنامه لک کندیسنده بولونما یوب ضایع ایدلسی بک عیب اولاجنسدن [۱] آرتق بعدما، بویله عظمتی و هر شئی جامع ملت کتبخانه سینه اعتراض ایتک شان انصاف و حیتله متناسب اولامایاجنی بدیهی بولونمقله ولید بکک حقیقه اعتراف قصور ایدره رک کتبخانه یه کلی و آلمی او په رک بر دها بویله تصور لرده بولونماق ایچون توبه ایتسی لازمدر.

[۱] چونکه ولید بکک پدیرلری اخوانزدن ابوالضیا توفیق بک عموم ولایات سالنامه لرندن مقدم ۱۲۸۳ سنه سنده بوسه ولایتده برنجی دفعه اوله رق نشر اولتان سالنامه زماننده بوسه ولایتی مکتوبجیسی اولدینی کبی صوک سالنامه نکه نشری تاریخی اولان ۱۲۹۵ سنه سنده ینه بوسه ولایتی مکتوبجیسی ایدی. ولید بک استرحاء جواب ویرمه کدن باشقه عالم مطبوعاتیه کی چیقان بر مجموعه هانکی بر غزته یه کوندریلورسه اعلان ایدلسی اصول موضوعه ایمچاندن ایکن کوندر دیکم برنجی نسخه یی نشر و اعلان ایتدی بر غزته صاحبی ایچون بو حاللر شایان تأسقدر.

وفات اينديکني کوردرک ايکنجيسنه دوتجه آنک دد وفات
ايلديکني کوردمش وآندن برنجيسنه قوشارق آني دد وفات
ايشم ، بولشدر .

بويله وچ مجاهدک صولک نفلر نده بيله ارقه داشلريني
کندی حيانلرينه رجيسه کي بر دلکليينه حيران قاله : ق
صويک ناقلی ده بر تشنه بي تاب اولديني حالد ارقه داشلرينه
نصيب اوليان بر صويي ايجميوب برله دوکشدر .

ينه کوربيورزکه بر ذاته غايت مضايقه واقع اولمش
ايدی . بايرام ده حلول ايلديکندن کنديلري آچ طور سه لر
بيله محله چوجقارينک کيه جکلري يکي لباسلره قارشى
کندی جکر کوشه لر ينک اسکي پلاسلر ايجنده قاله چني
جهتله يوره کي چاک چاک اولديني زوجه سي بيان ايتسي
اوزرينه بيلديکي بر ذاته بر مقدار خرچلق ارسالي حقه ده
تذکره يازار ، کوندرديکي آدم مهمور بر کيسه دروننده
بيک درهم کتير .

کيسه نک مهربني آچامش ايکن ديگر بر دوستندن
اچي طابني حاوی بر تذکره الير ، آنک چولاق چوجقارينک
محزون قالماسي حيتي کندی اولادلري حقنده اولان
شفقه غلبه ايلديکندن کان اچيني عينيله اوزانه کوندرير ،
کوندرير اما زوجه سبه نه جوات ويره جک ، دوشنور
شاپير کال حجابندن خانه سبه کلکده اقتداري قالمز
بر جامع شريف ، کيدر کيجه اولور جماعت طاغيلير نه حال
ايسه خانه سبه کلير چار وناچار ماجراي رقيقه سبه حکايه
ايدر .

اوعالی جناب قادين ده اصلا بي حضور اولماز ، پک اعلا
يايمشک ديه تقدير ايدر .

آرددن براز زمان کچدکن صکره قاني چالير برده
نه کورسه بکنيرسکز ابتدا پاره استه مش اولديني ذات ،
مذکور کيسه نک هنوز مهري بوزولماش اولديني حالد
الده طوته رق — بن بو کيسه بي سزه کوندره شدم نه
ايلديکيز طوغري سويله — دير بوده ماجراي نقل ايدر

قارشوننده بر کونده يد حاستنده يدي عدد شمشير
جهانکشا قيرلش ومهيب آرسلان شکلي آلمش اولان
بر قوماندان مدينه منوره طرفندن بر سواري کلکده
اولديني کوردرک هر بر احتمالي درپيش ايله در حال يرينه
بر مناسبني بالتوکیل حرب ميدانندن چيقوب کلان
سواري بي قرشولا يدرق گنديپنک قوماندالقدن عزل
ايلديکي خبرني آلمسي و حالبوکه هنوز محاربه قزانلماش
وعسکر اسلام پک تهلککلي بر حالد بولنش اولديغندن
بو حوادث شيوعبولورسه اسلام ايجون مستلزم مصائب
اوله چني اگلامسي اوزرينه کلان قاسده سئله نک تراکتني
اگلاده رق بر ايکي ساعت قدر کتم حوادث ايتمني رجا
وهان صف حربه دوندرک شيرانه هله لر ، عضفرانه
تشجيع وتشويقلا اجرا ومحاربه بي قزانلقدن صکره
خلفني قوماندانلق مقامه اقامد وتبريک ايلشدر اوعالی
جناب قوماندان ، بنم مقصدم وطنه خدمتدر بو خدمت
مقدسه اوغرنده نظرمنده قوماندانلقله نفرلکک فرقي
بو قدر شمدي به قدر قوماندانلقله خدمت ايتمش ايسه م
بوندن بويله بر نفر کي خدمت ايدم جکم ديه يمين ايدرک
في الحقيقه اندن صکره فتوحات ميدانلرينک اک تهلککلي
موقعنده ايکي ذات کوريلورسه بري وبلکه برنجيسي بو
ذات بولنش ايدی .

کذلک کوربرزکه بر محاربه ده ياره لي دوشن بر غاري
نفر ايکله يدرک بر آرزو ايسته مش وارقداشي صويي
بولوب کتيرديکي صره ده اوتده ياتان ديگر بر مجاهد
مجروح ده صويه آرزو کوستردیکندن ايجمه به تزل ايتميوب
ايکنجي به کوندرمش ، جکلري پاره لوب برلرده ياتان
ايکنجي مجروح قهرمان ده صويي اغزينه الوب ايجه چي
صره ده ده اوزاقده بولنان اوچني بر مجروح صوي
اقبال کوستردیکندن ايکنجي مجروح ايجميوب برده
ايکلکده اولان اوچني به کوتورلشي اشارت ايتشدر
صويي اوچنجيسنه کوتوردن ذات واصل اولجيه قدر

بو کتبخانه (آمد) شهرینک حالا موجود اولان جامع کیری جوارنده واقع اولوب هجرت سنیه نك النجی عصرنده مقدار موجودی بر میلیون قرق بیک جلد کتب نفیسه و نادریه بالغ اولمش ایدی .

افاضل ملو کدن مشهور یوسف صلاح الدین ایوبی حضرتلری ادیب معروف قاضی عبدالرحیم الفاضل و عمادالدین کاتب الاصفهانی ایله بو کتبخانه جیمی زیارت ایدرک دروننده موجود اولان کتب نادره بی اعجاب و تقدیر الیشلر ایدی .

بو مرتبه کثرت کتبک نه صورتله جمع وادخار ایدلدیکنه کتجه صدر اسلامده آمد جامع کیرنده بعض کتب دینه ایچون بر خزانه الکتب تهیه اولمش و آندن بشنجی عصر هجری به قدر ملوک سالفه طرفدن بیدری توسیع و کتب نفیسه سی تکثیر ایدلدیکی کبی ، سائر مؤلفین و اصحاب خیر طرفلرندن دخی برخیلی کتب متوعه وقف ایدلشیدی .

بشنجی عصر ابتداسندن بالاعتبار یارم عصردن متجاوز دیاربکر ملکی بولنان ابوالنصر احمدک وزیر شهری اولوب ۴۳۷ سنه سنده وفات ایدن اعیان حکما و افاضل ادباندن ابوالنصر احمد بن یوسف المنازی فضل و کمال و ثروتی سائقه سیله هر طرفدن کتب کثیره جلب و جمعه غیرت و حتی بالذات کنیدی اختیار سفارت و دفعاتله بغداد و قسطنطیه و مصر جانبلیرینه عزیمتله فضلا و حکما و مشاهیر مؤلفین ایله صحبت و اورالردن دخی حکمت و هیئت و نجوم و ادبیات و سائر علوم و فنونه دائر کتابلر تحری و اشترایه بذل نقدینه مقدرت ایدرک مکرراتی ایکی نه تفریق و مکرر اولیانلردن دخی خط نفیس ایله استساخ ایتدیروب غایت مامر مجلد و مذهبلره تجلید و تذهیب ایتدیردکن صکره شو کتب نفیسه نك جمله سی (آمد) و (میافارقین) جامع کیرلرینک خزائن الکتبه و وقف الملکه خزائن الکتبمز زنکیناشدکجه زنکینلشمش ایدی .

علامه قاضی احمد ابن خلکان (وفیات الاعیان) عنوانی کتایبده احمد بن یوسف المنازیدن و (آمد)

کینه الله اولان ذات دپرکه سزدن تذکره کلدکده یا نعد بوندن بشقه پاره یوق ایدی . سزه کوندردکن صکره فلان دوستمدن بر مقدار خرجلق طلب ایتدم آتی کوردمکه سزه کوندر مش اولدیغم بو کیده عینیه نیم مهرمله مهور اولدینی حالده تکرار بکا واصل اولدی .

همان دیکر دوستلرینی ده جلب ایدرک شوبیک ایچنه نك یوز ایچنه سی زوجنک پاره بی ایچق سزین دیکرینه کوندردیکنی تقدیر ایدن او عالی جناب قادینه اعطا و قصور طقوز یوز درهمنی ده اوچر یوز درهم اولق اوزره شو اوچ تخمیلی ذات اره لرندنه تقسیم ایدرلر .

بو خبر خلیفه وقته واصل اولدقده او فاضل خلیفه ده شو حمیه حیران قاهره بو اوچ ذاتی نزدینه جلب ایله هر برینه ایکیشر بیک و او عالی جناب قادینه ده بیک التون احسان ایله انساناقلرینه مکافاة جمله سی کامیاب ایلر .

ایسته اسلامیتک نور سحر کبی آز وقته آفاقه انتشار ایتمی بو مثللو اخلاق عالی و حمیت وجدانیه ایله حاصل اولدی .

ایله علامه لر ظهوره کلدی که هر برینک تصانیف ایدلدیکی آثار کزیده بر کتبخانه تشکیل ایدمک مرتبه به واردی .

عراق، مصر، یمن، ایران، اندلس قطعهلرندنه ایله کتبخانه لر ظهوره کلدیکه هر برنده موجود اولان کتب علمیه یوز بیکلری کچدی .

اگر شرقده تانار بلایه کبراسنک ظهوری ، غربده اندلس دول اسلامیه سنک مائل انحطاط و قرین انقراض اولسی کبی احوال ظهوره کلسیدی .

حالا عالم اسلام بر کتبخانه جهان شکل عال العالی اکتساب ایدمکدی .

اوزمان لرده جهان مدنیتک الایلری کیدن بر قطعه مبعجله سی ده الجزیره و دیاربکر و کردستان ایدی عالم اسلامیتک اک قیمتدار کتبخانه لرندن بری ده دیاربکر (آمد) شهرنده ایدی .

و (میافارقین) کتبخانه لرینه وقف ابتدکی شو کتابلردن شویلهجه بحث ایدیور .

(وكان فاضلاً شاعراً كافياً ويرسل الى القسطنطينية مراراً وجمع كتاباً كثيرةً ثم وقفها على جامع میافارقین، وجامع (آمد) وهي الى الآن موجودة بخزان الجوامعین ومعرفة بكتب المنازی)

۴۳۷ سنه سنده وفات ایدن مشارالیه احمد بن یوسف المنازیدن صکرده ملوک وامرا توسیع و تزینہ وادبا وفضلا و حکماءه آثار نفیس لرینی بو کتبخانه یه وضع واهدایه همت ایلد کاردن مقدار موجودی عقلره حیرت ویره جک درجه تکثر ایلکده بولنش ایدی .

یوسف صلاح الدین ایوبی حضرت تلبک ۵۷۹ سنه سنده واقع اولان آمد سفری ائساننده بو کتبخانه کتب موجوده سی یوقاریده بیان اولدینی اوزره تمام (۱۰۴۰۰۰) بر میلیون فرق بیک جلد به بالغ اوله رق کرک کثرت کتب و کرک نوادر آثار و انافس قیمت دار جهتلریله دنیانک اک مشهور واک منتظم کتبخانه لرینک برنجیلردن معدود ایدی .

بو کونکی کونده بویله میلیونلق کتبخانه شویله طورسون یوز بیک جلد کتب اسلامییه یی حاوی بر کتبخانه کره ارض اوزرنده غیر موجود اولدیغندن بوندن آلتی یدی عصر اول یالکز بردیار بکر (آمد) کتبخانه سنده بو قدر انافس آثارک موجود اولسی موجب استعجاب اوله بیلیر ایساده بونک صحتی وحتی کتابلرک مقدار موجودینی علامه عبدالرحمن شهاب الدین ابی شامه حضرت تلبی (کتاب الروضتین فی اخبار الدولتین) عنوانلی تاریخ معتبرلرنده [۱] بالذات یوسف صلاح الدین ایوبی ایله زیارت کتبخانه ده حاضر بولان ادیب شهیر کاتب بی نظیر عماد الدین اصفهانیدن صاحب تاریخ کبیر ابی طی دن نقلاً و عیناً شویلهجه تحریر بیوریور :

(وكانت فيها خزائن الكتب كان فيها الف الف اربعون الف كتاب)

[۱] بو کتاب اکثر کتبخانه لرده وخصوصیه ملت کتبخانه نه سنده موجوددر . مصرده طبع اولنش مطبوعیه وادرر .

علامه مشارالیه ابو شامه حضرت تلبی مقدار کتب موجوده یی بو صورتله بیان ایلد کدن صکره :

(فوهب السلطان الكتب للقاضي الفاضل فاتح منها حل سبعين حجازة)

عباره سنی تحریر ایدیور که اولوقت مصر وشام و حلب کبی مراکز علوم ومدنیت اولان بلاد مشهوره نک شیخ الاسلامی بولان قاضی فاضل کبی بر ذاتک بو کتبخانه دن کتب اخذینه مجبورالاحتیاج اولسی بونده موجود اولان آثار نادره نک درجه قیمت واهمیتی تعیین ایدر .

مع مافیه مساعدۀ سلطان مشارالیه ایله قاضی فاضل حضرت تلبینک بو کتبخانه دن یتمش حجازه کتاب انتخاب و اخراج ایلسنه و بر حجازه حد اعظم اولقی اوزره بشیوز جلددن زیاده الهیه جفندن یتمش حجازه نهایت اوتوز بش بیک جلد کتاب دیمک اولسنه و کیروده دها بر میلیوندن زیاده کتب قالسنه و سلطان یوسف صلاح الدین ایوبی نک (آمد) دن تاریخ عزیمتی اولان ۵۷۹ سنه سندن ۶۲۹ سنه سنه قدر (آمد) شهری ملوک ارتقیه واندن ۶۵۸ سنه سنه قدرده شعبۀ ملوک ایوبیه یه مقر حکومت اولوب بونلرک هرایکی قسمی ده محب علم وعلما اولدقلردن شو مدت ظرفنده دخی کتبخانه مذکورک تناقص ایلیوب تزايد ایلدیکی شهیدن وارستدر .

شو جسیم کتبخانه نک کیملر طرفندن نه صورتله محو و تخریب ایلدیکی بحثنه کلنجه ۶۵۴ سنه سنده (وفیات الاعیان) فی اکال ایدن جناب ابن خلکان [۲] بو کتابلر حقتده (وهی الى الآن موجودة بخزان الجوامعین) صراحتی قید ایتسنه و حالبوکه ۶۷۲ سنه سنده تولد و ۷۳۲ سنه سنده وفات ایدن ملک المویده ابوالفداء ایوبی (کتاب المختصر فی اخبار البشر) نامنده کی تاریخ مشهورنده

[۲] ردوسی زاده نک ترجمه یه ایکی جلد اوزرینه (وفیات ابن خلکان) ترجمه سی مطبوع اولوب ملت کتبخانه سنده موجوددر . لکن بو ترجمه اصلنک سکز اون مثلی راده سنده نقصاندر . عربجه تکمیلی ده ملت کتبخانه سنده وادرر .

علوم و معارف بویله اتحاد امت و اجتماع حسن نیتله حاصل اولمشر .

اگر اجداد من زده بزم سوء اخلاق زله مفلور ، مجرد نفسمزی ارفاه و اعزاز یولنده کی اغراضمزه معلول اولمشر دی سائر معالی امور شویله طورسون عجبا اوطوره بیلیمکنده اولدیغمز خانه لره ، کاشانه لره نائل اوله بیلیم ی ایدک .

شیمدی دکل بر میلیونلق حتی بکرمی بیک کتابی حاوی بر کتبخانه من و هله طبایفه مخصوص بر ایکی دولاب طولوسی کتابمز بیه یوق .

..

لسان عرب که دینی ، شرعی ، ادبی بر لسان محترم زدر . بونکله برابر اوتوز میلیونلق بر عثمانلی دولتی اولدیغمز حالده بونک نصفه قریب مقداری ده قوم نجیب عربدر . [۱] قوم نجیب عرب استثنا ایدمک شرطیله مکتبیدن یتیشلر مزدن عجبا قاج عدد من بولسان عالییه واقفدر .

باقیکز انکلیزلرده اولان همه ولسان عرب حقنده کی خدمته که (معجم البلدان) مؤلفی مشهور یاقوت حموینک (معجم الادبا) نام تألیف کیرینی بو کره طبع ونشره باشلادیلر .

بو تألیف حقنده شمس الدین سامی بک مرحوم (قاموس الاعلام) مقدمه سنده شویله یازیور :

(یاقوت حموینک یالکیز ادبانک تراجمی جامع اولمق اوزره سکز اون جسیم جلددن مرکب (طبقات الادبا) عنوانیه بر اثر عظیمی وارددر . بونک کوپرلی کتبخانه سنده موجود اولان ویرندن زور اوینایان بر جلدینک (ع) حرفندن باشلایوب ینه (ع) ده بیتیمی اترک بیوککلکنه شاهد اولوب انسانه وله وحیرت کتیریر)

ایشته انکلیزلرک طبعنه مباشرت ایلدیکی بو کتاب معارف نصابدر . آه ، ایش بو قدرله فلسفه بر امر واقع

[۱] بو مقاله ی ۱۴ سنه اول (آمد) مجموعه سنه یازدینم وقت اوله ایدی .

(وهی الی قریب کانت موجوده بخزان الجامعین) [۱] عباره سینی تحریر ایلسنه کوره اول انشاده ظهور ایدن تاتار بلیه کبراسنده بویله التي یدی عصرلق قدیم ونادر الامثال بر کتبخانه نکده محو و افنا ایلدیکی آکلاشیلور . مذکور کتبخانه نک موقعی جامع کیرک جناح یمینده و او مقدس معبد طولانی نک منتهاسنده ایدی . بو کتبخانه بعض فوقانی کمرلره جامع کیرک او طرفده کی زوقاغی اوزرندن قارشو طرفه کچیریلوب جنوباً سپاهیلر چارشوسی حذانه و یمیناً زنجیریه مدرسه سنه قدر بر دائره عظیمه و بدیمه میدان کتیرمش ایدی ؛ تقالیب ازمان بودائره جسیمه نک انقاضی بیه محو و نابود ایتش ایه ده جامع شریفک جانب یمینده شیمدی موجود اولان صاری عبدالرحمان پاشا کتبخانه سی جوارنده سوقاق اوستندن قارشو طرفه آتیش بر سنکین کمر ایله کمرک آتنده کی جاده دن سپاهیلر چارشوسنه طوغری بعض ستونلر و کمرلر علائم و آثاری موجود اولدینی کی زنجیریه مدرسه سی ایله جامع کیر آراسنده حالا کراسته و سائر اشیا قونیلور . بعض سنکین و متین بنالر باقیدر که ارباب دقت و بصیرتک نظر انتباهنه اودار الکتب عظیمک خاطراتی کتیره بیلیر .

بو کتبخانه جسیمدن بشقه (آمد) شهرنده و ملحقاننده دهها بشقه قیمتدار کتبخانه لرده موجود ایدی . جمله دن آمد شهرنده (آلینال) کتبخانه سی ایله ماردین ، حصن کفا ، میسار فارقین شهرلرنده کی کتبخانه لر دخی نوادر دنیادن ایدی . خصوصیه طیب فاضل ابن ابی اصیبه (عیون الانباء فی طبقات الاطبا) کتابنده [۲] دیاربکر ملکی ابوالنصر احمد طرفندن آمد جوارنده واقع میافارقین شهرنده غایت جسیم برخسته خانه ایله کتب طیه یه مخصوص کتبخانه قیمتدار انشا و احیا ایلدیکنی یازیور .

اشته صدر اسلامده کرک اعلا ی مدنیت کرک اعتلای

[۱] بو کتاب ده ملت کتبخانه سنده موجوددر .

[۲] ملت کتبخانه سنده وارددر .

هرهانی لسانه متکلم اولسه کندوسی اول ماتدن ظن ایدرلر ایدی .

فطرت بشر بش اون لسانی اوکرنمکه هر زبان مساعددر . کتبخانه لرمزده يك چوق اجنیلر کورور ویلمدیکم بعض فسیلرمده تصادف ایدرک تحقیق ایلدکده اکثریسنک فس کیمش اجنبی اولدیغنی آکلاردم . مطالعه ایتدکری کتابلرک نافع والک قیمتدار آثار اسلامیه اولدیغنی کوره رک حیران اولورم . شوندن آکلایورم که او قومق باشقه ، او قویوبده مملکت و مانه خادم حقیقی اولق ایچون چالیشمق ینه باشقه در . فی الحقیقه شمدی یه قدر کسجلمز حتی مکتبلرمزده کی معلمرمز معذور ایدی . [۱]

[۱] کرچه اول وقت میذور ایدیلر . فقط مع التأسف صکره دها بر باد اولدی . مکاتب عالیه تحصیلدن محروم اولان بعض اخلاقیزلر مکتبلره معلم ، مربی ، مبصر اولدی . مثلاً « عبدالباق فوزی » نامنده بر شخص بر قاج سنه دنیبریدر ظهور ایتدی . پیام صباح غزته سنده ودها بعضی طرفکی غزته لده اعظم رجال و کبار دوک حظرنده ذیلاننه مجوبه لری بی ادبانه مزیلر نشر و اعلان ایتمک باشلادی . آنازی بو آدمک یک اخلاقیز اولدیغنی کوستیریوردی . فقط اهمیت ویرلیوردی . کچنده بو اخلاقیز آدمک داود پاشا مکتبی کی سلطان بر مکتبک مربی و مبصری اولدیغنی کندیبی اصلاً چوروملی اولوب هنوز اکال مکاتب عالیه ایتمیلردن بواندیغنی ایشیدنجه متأثر اولدم . چونکه بو اخلاقیز آدم هم مسلک اولدیغنی معلمره حرمت ایتمک و بونلری طلبه نظرند حرمتی کوسترمک اخلاقاً و قانوناً و حجتاً لازم ایکن غزته لرله اکر زیلاننه مجوبه لری الک اخلاق عالیه احماسندن اولان محترم و فاضل معلم افندیلر حقند در . بو اخلاقیز اعتیادک ، نور سیدکان طلبه نظرند او مقدس معلمک حیثیتی رخنه دار ایده جکنک و دنیا دهملکا و علماً و سیاست و اخلاقاً بوندن دهافتا و مضر برشی اولدیغتنک احمقانی حسیله فرقتنه وازه میهرق و عادتاً مربیلک وظیفه سنه عائد بریوکلک ظن ایده رک تمام برسنه دن زیاده در دوام ایدیور . هر چیقان رسائل و هفته ده بر ایکی دفعه چیقان مماثلدن ایکیشر نسخه می مدعی عمومیک جانب عالیینه معارف نظارت جلیه سنه و تدقیق مؤلفات شرعیه مجلس عالیینه مجرد اخلاقیزلنی منع ایچون غالباً کوندلمکده در . بر طاقم صیانی ایه بوکی شیلره متمایل بولندیفندن بو حاللر اخلاق عمومی مز اوزرنده هر بر فضیلت ملییه ایحا ایده جک یک بیوک لککل برانیور . بر سنه دنیبری یازیلان بوکی بی ادبانه مقاله لری کورمک و حقیقی

دیرز . بو کتاب کتب منسیه مزدن ایدی . انگلیزلر بو کتابک بر نسخه سی لوندره کتبخانه سنده بوله رق دیگر جلدلری بی آرامغه چیقیدیلر .

شمس الدین سامی بکک بیان ایلدیکی جلد کبری ده درسعادته کوپرلی کتبخانه سنده دیگر ایکی جلدی ده آمریقا کتبخانه لرنده بولیدیلر . هر طرفه مخصوصاً آداملر کوندر دیلر اعلان ایلیدیلر . باقی جلدلر حالا بولنه مدی . کیم بیلیر هانکی مملکتده هانکی ذاتلرک دولاب احترامنده . . . بو جلدلری اولسون ضیاعدن وقایه مخصوص فاضل آدملر کوندر ووب درسعادتن آمریقادن استساخ ایتدیردیلر . برنجی جلدی مقدا و اوچنجی جلدی ده کچن هفته طبع اوله رق ایکی نسخه سی درسعادته ورود ایلدی . [۱] انسان عبارتنده کی صحت و جلدنده کی ظرافت و لطافه حیران اولیور . جلدک آرقه سنده شو عباره محرردر :

(وقد اعتنی بنسخه و تصحیحه)

(د . س . مزجلیوس)

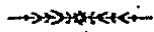
ایشته عالیجناب اجانب لسان عربیه خدمت ایدیور . بزاینه لسان دینمز اولدیغنی حالده حالا بیکانه دورییورز . دیارب نه غریب حال .

بو تفصیلاتدن مقصدم ، اجنبی لسانی ترک ایدلسونده یالکز عربجه اوگره نیلسون دیمک کی برسوء تفهمه اوغرامسون حکیم فارابی کی بر ترک یکر می اوتوز ، حتی ابن خلکان قولنجه یتش لسان بیلوردی .

ابن بی بی روایتجه هجرتک آلتی یوز حدودنده قونییه اهالیسندن سیف الدین اسمنده ترک برکاتب عربی فارسی ، ترکی کی متعدد شرق لسانلردن ماعدا آوروپا لسانه سندن ده بش لسانه آشنا اولوب او یله تکلم ایدردی که

[۱] بو مقاله بی یازاکن برنجی و اوچنجی جلدلری باصلمش ایدی صکره کوپرلی کتبخانه سندن صورتی آلدقلری جلد ایه دیگر بر مملکت کتبخانه سنده بولدقلری دیگر بر جلدی ده طبع ایتدیردیلر . ایکنجی جلد ایه دیگر جلدلری حالا بولنه مدی . باصلان درت جلد ملت کتبخانه سنده موجوددر .

او غفلتله کچرسه ای (امیری) وقت حاضرده
مزارستان ایچنده نظمی یاد ایلسون ملت
علی امیری

مطالعه

ایشته نیم تازمان صبا و تمدنبری ماملکنی کتاب
اوغرینه صرف ایتدیزن شو (۱۰۴۰۰۰۰) میلیون قرق
بیک جلدی حاوی کتبخانهک ممکن مرتبه احیائی
اشتیاقدر. خبرم بوق ایکن شیخ الاسلام خیری اقدینک
یوقاریده ایلمی « غرتهسندن نقلاً عیناً درج ایلدیکم
مقالهده کورولدیکی اوزره طوغریدن طوغری به
او تذریدی بکا یازمسی آلتش سبک آرزو و تحسیمی
غلیابه کتیرمش ، ویرجکم کتابلری شمیلک ۱۰۰,۰۰۰
جلده ابلاغ ایتک ویا سنده برده ۱۰۰,۰۰۰ جلد ودها
زیاده اولمق اوزره آوروپا لسانلری حاوی بر کتبخانه
تشکیل ایتک شرطیله موافقت ایتلش ایدم مسئلهیه واقف
اولان مشارالیه مصطفی خیری اقدی بو خصوصده
دانن درمیان همت اولدی . لکن آرز بر مدت صکره
انفصالی بنی محزون ایتش ایسه به رینه اوقاف ناظری
اولان پیری زاده ابراهیم بک اقدیده ذاتاً مقصیده
واقف بولدیغندن بو مقصد اوغرینه چالیشمش ایدی .
بو مقصد و تکلیفه اوقاف مستشاری منیر بک و مؤسسات
علمیه مدیری نائل رشید بک و معاونی علی بک ده ذاتاً واقف
ایدیلر . حیتمندانه بر صورتده چالیشیورلردی . ابراهیم
بک اقدیدن صکره شیخ الاسلام موسی کاظم اقدی به
اوقاف نظر رقی علاوه ایدلدی . کرچه مشارالیهک
بر کره جک اولسون یوزینی کورماش ایسه ده مستشار
حیتمند منیر بکله مؤسسات علمیه مدیر فاضلی نائل رشید بکک
سعی و اقداملری بنی متلی ایلوردی . وقتا که مستشار
منیر بک عزل و مؤسسات علمیه مدیری الغا اولوندی
و کتبخانه لر وظائفی ده مبانی خیریه مدیریته علاوه ایدلدی .

باشده لسان بلیغ عربی اولمق اوزره بعدما بشاون
لسانله تکام ایدن وانشالله تعالی دیاربکر ، الجزیره ،
کردستان قطعه لرینک ده مدنیت و عظمت قدیمه سنی
اغایده ایدم جک عاشق ترقی وطن خیتلی فاضل لر منری
کورنمکله افتخار ایدم جکر .

هنرور لر یتیشون صنعت ایجاد ایلسون ملت
حیتله چالیشسین ملکی آباد ایلسون ملت

چقار سیر ایت نه ابن الرشید لرله ابن سینا لر
هله بر کره عزم راد اجداد ایلسون ملت

سلیمانه تشبث فاتحانه اعتناله
بقاده خالد وفاروقی دلشاد ایلسون ملت

اولور البت نه خیرالدینلر ، طورغودجلر پیدا
یتنه بحر هنرده سعی مزداد ایلسون ملت

کریم اول خدمت ملتده جانن اوله سعی ایت کیم
حیت صف بالاسنده تعداد ایلسون ملت

وطن اولادی زهپ دخلی بوقدر بونده ادیانک
چالیشسین اتحاد آرا ایله آد ایلسون ملت

عمومی ر اخوت حاصل ایتسون نور عصمتیه
یتون یکدیگره شفقتله امداد ایلسون ملت

آ کلامی اوزره دیوار رسیمه اخلاقیده دوسیه لری موجود اولسی
لازمکلاک مثلاً (آی دده) رساله موقرته سی که هر بر اخلاقیزلنه
شرعاً مذموم اولان استیلا و تحقیر صورتده هر کسک آسمی و رستی
بیان و عیان ایتک صورتیه آلتدر بر کره کوزدن کچر میلدیرر .
اخلاقیزلق جانکی بهم نقطه لر دن باشلامقده اولدینی آ کلاشلیقی
و بالخاصه بو عبدالباق فوزی دینل آدم کویا مزاح پرده سی
آلتنده زیر و بالا ختنده طرفکیانه ناصل غلیظ سوز سولک
اعتیادینی آرتیردجه آرتیرماقده اولدینی کورزلر محیط مزده اخلاقیزلق
جانکی بهم نقطه لر دن باشلامقده اولدینی آ کلاشلیقی ایچون
مزبور مبصر اقدینک یالکیز برسته دین پر د کزیده و نادر الاقران
معلملر مخرجده یازدینی شتوم غلیظه لری و اوکزیده و نادر الاقران
اولان معلملرک تراجم احوالری کله جک نسخه دن اعتباراً یازم جفر .
انشاء الله تعالی